

עין משפט
גז
גזר מצוה

בח א מיי פ"ג מהל' מוקי ממון הל' ב סמג עשין סח טוש"ע ח"מ ס"י מי סע"י א וס"י מלא סע"י ב:

בב ב מיי פ"א מהל' חובל ומזיק הלכה יא סמג עשין ע טוש"ע ח"מ ס"י תכא סע"י ג:

ל ג ד מיי שם פ"ו הל' י סמג שם טוש"ע ח"מ ס"י שפד סע"י א:

לא ה מיי פרק י"ד מה' מוקי ממון הל' טו סמג עשין פו סח טוש"ע

ח"מ ס"י תיח סע"ף א:

לב ו ז ח מיי שם פרק א הלכה י ופרק ב שם הלכה ז סמג שם טוש"ע ח"מ ס"י שפט סע"ף יח וס"י של סע"ף ז:

רבינו הגנאל

רדחנין נמי ואמרי' כי קאמי' רבי פפא אתולדה דמבעה כר. אלא אכירו וניעו. פי' ורקו לביחא עבה או רכה, כדאמי' בעניין תלמיד שרק בפני רבו ואמי' כח ורק קאמרי'. אי בתר דניח זה הרוק, דראי הוורק רוק מפיו מפקיר אותו, בין לרב ובין לשמואל היינו בור. כי קאמי' רב פפא אתולדה דאש, והן אבנו סבינו ומשאו שהניחן בראש הגג ונפלו ברוח מצויה והודיקו. ואקשי' הני כי אש דמו אש כח אחר מעורב בה, והיא הרוח שמעבירה ומציתה. ולולי הרוח לא היתה האש הולכת ומתקת, הני נמי כח אחר מעורב בהן והוא הרוח כו'. ואוקימנא כי קאמי' רב פפא בתולדה דרגל, בחצי נזק צרורות דהיל' גמירי לו כדנתן היתה מבעטת או שהיו צרורות מנתות מתחת רגליה ושיברה את הכלים משלם חצי נזק. ואמאי קרי ליה תולדה דרגל לשלם מן העליה. ולרבא דמובעייא ליה, אמאי קרי ליה תולדה דרגל, לפוטרה ברשות הרבים. פ"ס' ההמבעה, רב אמר המבעה זה אדם שני' אם תבעיון בעיו. וקיימי' לך כרב דסוגיין דשמעתין כותיה. וליא עוד אלא אמראי קיימי כותיה ואליבא דידיה שקלי וטרו. ושמואל אמ' לך מי כתי' בועה. שמואל אמ' זה השן, איך נחפשו עשו נבעו מצפוניו בדמחרגם רב יוסף איכדין איחבליש עשו אתגליין מטמורוהו. ורב אמ' לך מי כתי' נבעה. מכדי קראי לא דייקי

לא כמא רלא כשמואל, רב מאי טעמ' לא אמ' כשמואל. אמ' תנא ליה במתני' וכלל קרוו ושנו ורגלו. ושמואל אמ' לך תנא שור והוא הקרן, תנא מבעה והוא השן.

ג:

משורו לַמִּדְנּוּ. היינו קרן דשן ורגל פטורין ברה"ר ובאבנו וסכיננו אין לחלק בין תמות למועדות דלא שייך לחלק אלא בצעלי חיים וא"ת היכי גמר משור מה לשור שכן ב"ם וכוונתו להזיק ומפרש רשז"ס דלמי מצור ושור ממה הלד ולקמן גבי הלד השוה דקאמר אבזי לאתויי אבנו וסכיננו לא גרס אי לרב דאמר כולם משורו למדנו היינו שור דלרב א"ש דצמה הלד אתי' כדפרשי' אכל קשה כיוון דמצור נמי יליף לפטרו דזה כלים כצור ולקמן בהמניח (דף כח.) מחייב דזה רב כלים גבי נשצר כדו':

וממונך. ללא דוקא גבי צור דלאו ממונא הוא וכן גבי אש °דפשיטא דאס הדליק גדישו של חצירו דאש של אחר דחייב: **תולדה** ישן. הוה מלי למפקר דלקמן מוקי מתניתיין בישן שדרכו להזיק וקרי ליה אכ אלא דכלאו הכי פריך שפיר: **והיתנן** אדם מועד לעולם. לא פריך דישן נמי הו' אכ

כדדרש עלה בגמרא דפ' כ"לד (לקמן דף כו:) מפלע תחת פלע דהא לא מיימי הכא קרא אלא מיימי דהוי כיוצא צו: **ביחור** וניעו. פירש הקונטרס מיי האף וקשה לר"ת **דבפ' דס הנדה** (נדה דף נה: ושם) קמתי כימו וניעו ומי האף ונראה דכיתו הוא היוצא מן הגרון כצח וניעו הוא היוצא מן הפה על ידי נענוע ש':

לפוטרו ברה"ר. וא"ת אמאי פשיטא ליה טפי מנשלם מן העלייה וי"ל כיון דמן הדין היה משלם נזק שלם ואמי הלכתא דלא משלם אלא חצי נזק אס כן אתי הלכתא להקל ולא להחמיר: **אמאי** קרי לה תולדה דרג'. אע"ג דדמי לרגל כיון שדינה חלוק היה לו לקרות לה שם צנתי ענמה: **בדמיתרגם** רב יוסף.

נקט רב יוסף לפי שהיה צדיק צמרגוס שיש כמה ענייני תרגום ולא כדפירש בעלמא לפי שהיה סגי נהור ודברים שבכתב אי אתה רשאי לומר על פה ולכן היה אומר תרגום דמשום עמ לעשות אמר התם' דשרי ואין לך עמ לעשות גדול מזה"ס :‏

לא ראי הקרן שאין הנאה להזיקו. ופשיעה פשע שהיה לו לשמור שזרו שצקל היה יכול לשומרו שאין דחוקה להזיק כיוון שאין הנאה להזיקה אכל שן שיש הנאה להזיקה הוי כעין אונס שלא היה יכול לשומרה כל כך כיוון שהשן דחוק לאכול להנאתו ולא ראי השן שאין כוונתו להזיק ואין יצרה תקפה ובקל יכול לשומרה כראי הקרן דכוונתו להזיק ויצרה תקפה ואין יכול לשומרה כל כך יפה: מדי

בתישבה ותבקשו מחילה בעיו. אלמא באלם כתיב בעיו: איגליין. תרגומו של נצעו. אלמא נצעו לשון גילוי הלכך אמר מצעה זה השן דמצעה לשון מגולה הוא דהיינו שן שפעמים מגולה ופעמים מכוסה: **נצעה**. דמשמע הוא עצמו נצעה ונגלה מצעה קמתי שהוא מצעה דצר אחר: **נועה**. לשון בעיו: **סנא** שור לקרנו ומצעה לשינו. ולקמן (ד'.) פריך רגל מאי שיידיה: לא ראי הקרן שאין הנאה לו' בעל כרחיך הכי מפרש לא ראי הקרן שאין הנאה להזיקו כראי השן כו' כלומר דאי כתב רחמנא קרן דחייב לא אחיא שן מיינה דקרן אין הנאה להזיקו שן יש הנאה להזיקו: ולא

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

אי דלא אפקרינהו לשמואל דאמר. התם בהמניח את הכד (לקמן דף כח:) כל תקלה צור הוא ואע"ג דלא הפקיר היינו צור: **ולרב דאמר**. כל תקלה שלא הפקירה משור למדנו מה שור שהוא ממונו ואס הזיק חייב אף כל ממונו אס הזיק חייב: **היינו שור**. ולאן תולדה

דצור נינהו ובשור אמרן לעיל תולדה דשור כי שור. ואפי' לשמואל נמי דאמר תולדה דצור נינהו מאי חזית לאוקומי מילתא דרב פפא אתולדה דצור מאי שנא צור דחייב שכן תחילת עשייתו וכו': **הני נמי סהלם עשייתן**. תחילת מה שנעשו צור דהיינו כשהונחו לשם היו עומדים לנזק: **וי קאמר רב פפא**. תולדה לאו כאכ דידה אתולדה דמצעה: פלוגמא דשמואל ורב במצעה לקמן בשמעתינ: אדס ניעור היינו אכ: אדס מועד. ער וישן בשילחי פ"ב: **אלא**. תולדה דלדס היינו כימו וניעו. כימו רוק הפה ניעו ליסת החוטם" (רוק היוצא מתוך גופיה אגב כח): **אי צהדי דאולי מוקי**. שנפל על השירא'ס וטנפיה או לתוך המשקין ונמאסו: **כחו הוא**. והיינו אדס גופו וחייב: **אי צמר דניית**. אחר נוח הרוק ללרץ הזיקו שהחלק אדס דהס: **בין לרב בין לשמואל** היינו צור. דהא ודאי תקלה דאפקרה היא: **צרות מלויה**. דאי צרות שאינה מלויה הוי אונס ולא מחייב אכל צרות מלויה הוי תולדה דאש שהרי אש נמי הרוח מוליכה: **דנח אחר מעורב צה**. והוה ליה לאסוקי אדעמיה: **כחצי נזק לרורים**. שהיתה מהלכת והמיתה לרורים צרגליה ושיצרו את הכלים דקי"ל דהלכתא גמירי לה למשה מסקינ דממונא הוא ולא קנס ואע"ג דפלגא נזק של נגיחה הוי קנס כדאמרין לקמן [טו.] האי פלגא נזקא ממונא הוא והלכך לאו תולדה דקרן הוא אלא דרגל דמנח רגל הוא דאמו וכרגל לא הוי דרגל משלם נזק שלם והיינו דרב פפא: **ואמאי קרי לה תולדה דרגל**. הואיל ואינה משלמת כמותה: **לשלם מן העלייה**. שאס הזיקה יותר ממה שהיא שזה משלם ההיזק מצימו כי רגל דכתיב דה צרגלי' מיטב שדהו וגו' ולא הויה כי קרן דאין המזיק משלם אלא מגופו דכתיב (שמות כא) ומכרו את השור הדי וחלו את כספו ואס הזיק יותר על כדי דמיו מפסיד הניזק: **ולרצא אמאי קרי לה תולדה דרגל לפוטרו ברה"ר**. כי רגל דרגל אינה חייבת אא"כ נכנסת לרשות הניזק והזיקה דכתיב דה' וסילח את צעירה וציער צדעה אחר והיינו צרשות הניזק: **אמר שומר**. אמר הקצ"ה: **אסא צקר**. גאולה לצדיקים: **וגם לילה**. חשך לרשעים אס תשובו

ואי דלא אפקרינהו לשמואל דאמר ^{(ב}כולם מבורו למדנו היינו בור ואי לרב דאמר כולם משורו למדנו היינו שור מאי שנא בור שכן תחלת עשייתו לנזק וממונך ושמירתו עליך הני נמי תחלת עשייתן לנזק וממונך ושמירתן עליך אלא "תולדה דבור כבור וכי קאמר רב פפא אתולדה דמבעה מאי גיהו אי לשמואל דאמר מבעה זו שן הא אוקימנא תולדה דשן כשן אי לרב דאמר מבעה זה אדם מאי אבות ומאי תולדות אית ביה וכי תימא אב ניעור תולדה ישן והתנן" ב־אדם מועד לעולם בין ער בין ישן אלא אכיתו וניעו היכי דמי אי בהדי דאולי קמוקי יבחו הוה אי בתר דנייה בין לרב בין לשמואל "היינו בור אלא תולדה דמבעה כמבעה וכי קאמר רב פפא אתולדה דאש תולדה דאש מאי גיהו אילימא אבנו סכיננו ומשאו שהניחן בראש גגו ונפלו ברוח מצויה והזיקו היכי דמי אי בהדי דאזלו קא מוקי היינו אש מ"ש אש דכח אחר מעורב ^{(ב}בהן וממונך ושמירתו עליך הני נמי כח אחר מעורב בהן וממונך ושמירתן עליך אלא "תולדה דאש כאש וכי קאמר רב פפא אתולדה דרגל רגל הא אוקימנא תולדה דרגל כרגל ^{(ג}יבחצי נזק צרורות דהלכתא גמירי לה ואמאי קרי לה תולדה דרגל ילשלם מן העלייה והא מבעיאי בעי רבא ^{(ד}דבעי רבא חצי נזק צרורות מגופו משלם או מן העלייה משלם לרבא מבעיאי ליה לרב פפא פשיטא ליה לרבא דמבעיאי ליה אמאי קרי לה תולדה דרגל ילפוטרה ברה"ר: המבעה וההבער כו': מאי מבעה רב אמר מבעה זה אדם ושמואל אמר מבעה זה השן רב אמר מבעה זה אדם דכתיב י־אמר שומר אתא בקר וגם לילה אם תבעיון בעיו ושמואל אמר מבעה זה השן דכתיב ²איך נחפשו עשו נבעו מצפוניו מאי משמע כדמתרגם רב יוסף איכדין איתבליש עשו אתגלין מטמורוהי ורב מאי טעמא לא אמר כשמואל אמר לך מי קתני נבעה ושמואל מ"ט לא אמר כרב אמר לך מי קתני בועה מכדי קראי לא כמר דייקי ולא כמר דייקי רב מ"ט לא אמר כשמואל תנא ^ושור וכל מילי דשור ושמואל נמי הא תנא ליה שור אמר רב יהודה תנא שור לקרנו ומבעה לשינו והכי קאמר לא ראי הקרן שאין הנאה להזיקו כראי השן שיש הנאה להזיקה ולא

מסורת הש"ס

א) [לקמן ו. כח.]; ב) [לקמן כ. עב.]; ג) [סהדרין עב.]; ד) [נדה. יז.] [לקמן ח.]; ה) [לקמן יח.]; ו) [לקמן יג.]; ז) ס"א אין זה, ח) [שמות כב.]; ט) יו"כ"ב העמוד ערך כח.]; י) [גיטין ס.א.]; יא) [נע"י מוס' שבת קט"ו. ד"ה ופירו וכוטמ' מגילה כא: ד"ה צמגילה].

תורה אור השלם

1. אמר שמר אחא בקר וגם קִלְחָה אם תבעיון בעיו שבו אקיה

2. איך נחפשו עשו נבעו מצפוני: עובדיה א ו

גליון הש"ס

תוס' ד"ה וממונך כו' דפשיטא דאם הדליק עי' לקמן ככ ע"א מוס' ד"ה אש ממש ממונו: ד"ה כדמיתרגם רב יוסף וכו'. ואין לך עת לעשות גירול מזה. עי' שבת דף קטו ע"א מנ"ה לא נתנו והרש"א שם:

מוסף רש"י

וניעו. שניסח מתוך הריאה ויוצא דרך הגרון (ראיבה ג סח.) בחצי נזק צרורות. שהמה שהיתה מהלכת והיו לצרורות מנתוין מתחת רגליה ושיברה את הכלים, משלמת חצי מן ואע"פ שאין זה שט"ר, דהא אורחא צהי' והוא תולדה דרגל ולא תולדה דקרן מתמה והי"ל לשלומי מן שלם, הלכה למשה מסיני הוא לחצי מוק, וההוא חצי מן ממונא הוא, דהא לאו תולדה דקרן הוא (שבועות ד.). דהלכתא גמירי לה. מסקינ, שהיא תולדה של רגל ופטורה ברה"ר כי רגל, ומוקי רגל לאו קנסא ניעור אלא ממונא, שהרי מועדת מתחילתה וגבי לצרורות הוא דאקיל רחמנא (כתובות מא.).